

ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Rusų karė su Japonais.

Dabar toli nuo Lietuvos — Mandžurijoje skamba ginklai, pyška šaudyklės ir armatos, švilpa kulkos.... mušasi Rusai su Japonais. Ten, vienkart su kitais, ir mūsų tautiečiai, mūsų, broliai, sušalę, išalkę, sužeisti, vargsta, kankinasi ir miršta už Rusų caro ir jo valdžios kaltybes...

Dėlko iškilo ta karė? kas pastūmė žmones užpildinėti vienas ant kito, lieti savo kraują, atiminėti gyvasti?

Ar pasaulyje tiek daug jau priviso žmonių, kad jie nebeišsitenka — ir reikia kokių-nors būdų praretinti žmones, idant likusiems būtų ruimingiau? ar tik valdžios, godumas, noras užimti svetimą šalį, praplatinti savo viešpatystės ribas kelia karę, kankina žmones? Rodos, pasaulyje da daug tuščių, neapgyventų vietų, rodos, darbininkas žmogus vis da galėtų rasti sau darbą ir pelną ir gyventi ramiai, mėlėję su artimu. Bet taip rodos tik tam, kas pripratęs padoriai dirbti ir savo darbu maitinties, kas negeidžia svetimų gėrybių, kas gyvendams leidžia ir savo artimui taip-pat gyventi. Bet kaip daug yra žmonių, kurie nutukę, pasipuošę, priprato gyventi svetimu darbu, gerti savo artimo kraują, kuriems jų turtų niekad neužtenka, — taip ir visos dabartinės stipresnės viešpatystės niekad nepasikakina tuo, ką valdo, joms vis rodosi permaža, jos vis žiūri, ar negalima kur ką išplėsti, praryti. Dabartinė stipresnių viešpatysčių istorija tik ir pasakoja apie paniekinimą svetimų tiesų, išplėsimą svetimų turtų...

Silpnesnės viešpatystės sektų teipgi stipresniųjų pėdomis, bet jos persilpnos, neišveikia, ir joms lieka tik laizyties žiūrint, kaip gardžius kasišius rija stipresniosios.

Ta dabartinių viešpatysčių besotė ir pakėlė šią karę.

1894 metais Japonai užsimanė atimti nuo Kynų žemės plotą. Kynų yra daug (400 milijonų), bet karė jie silpni, karių nemėgsta, nesiginkluoja, — jie ramiai gyvena savo rankų darbu. Užpuolus gerai ginkluotiems japonams, kynai pasipriešino. Bet ką ramus kynas galėjo pastatyt prieš japono ginklą? Tik savo tėvynės meilę, tik savo kūną, o ne tokį pat ginklą. Kynai tapo sukulti ir išvaikyti; didelis plotas jų žemės užgriebtas (salos: Formoza, Piskadoro, uostas Port-Artur). Bet Europos viešpatystės: Rusai, Vokiečiai ir Prancūzai neleido Japonams teip daug užgriebti — jos bijojo, kad rytų Azijoje tokiu būdu gali išaugti galinga viešpatystė, kuri nebeduos joms ten nieko laimėti. Ir, by Kynus apgindamos, pareikalavo nuo Japonų gražinti Kynams Port-Artūrą. Japonai nedrįso susiremt su tokiomis galingomis viešpatystėmis ir, grieždami danti, nedaug naudojė iš laimėtos karės, apleido Port-Artūrą.

Dabar tai prasidėjo begėdiškas Kynų draskymas. Neilgai trukus, 1896 met., Rusai užima Kynų Port-Artūrą, Vokiečiai — uostą Kiao-cao, Prancūzai — Su-ču; Anglai — Vei-hai-vei. Užima tuos žemės plotus be karės, be kraujo praliejimo, nes tokioms galingoms viešpatystėms Kynai nesipriešino; jie tik su gailesčiu žiūrėjo, kaip jų tėvynę drasko svetimtaučiai.

Praslinko dar keli metai. Port-Arturas pamasino tik Rusų caro valdžią prie didesnių grobių: užimto žemės ploto jai pasirodė permaža; ji geidė naujų plotų. Atstaciūsi priešais ginklą, Rusų caro valdžia galėjo eiti skersai ir išilgai per Kynų žemę, plėšt neginkluotų žmonių turtus, draskyt jų žemę, bet ji suprato, kad kariaudama maža te naudos, kad su ja gali atsitikt teip-pat, kaip ir su Japonais, nes kartais iš pavydo kitos Europos viešpatystės gali neduoti per daug užgriebti... Atsiminusi visa tai, caro valdžia išsirinko sau kitą grobio kelią. 1899 met., ji paima nuo Kynų arendon ant 99 met. žemės plotą Mandžurijoje gelžkeliui padaryti. Gera ta arenda, už kurią arendininkas nieko nemoka, jokių pareigų nepildo!! Bet ir už tai Rusams Kynai dėkavojo: da gerai, kad jie neužklupo ant jų su ginklais, ne-

deginu jų kaimų, nežagino dukterų, nekankino senių.... O galėjo ir taip jų pasielgti!..

Užėmusi naują žemės plotą, caro valdžia šokosi rengti gelžkelių. Ji gerai žinojo, kad gelžkelis, sujungdamas Port-Artūrą ir Mandžuriją su viešpatystės viduriu — Maskva, sustiprins Rusus Mandžurijoje, kad kiekvienas vagonas veš iš Rusų ne tik įvairius daiktus, bet ir Rusų žmones, rusų dvasią... caro valdžia gerai visai tai suprato ir skubinai tiesė gelžkelių per Mandžuriją. 1902 met. jau du Rusų gelžkeliai tysojo per Mandžuriją: vienas nuo Rusų sienos tiesiai ant Port-Arturo; kitas nuo Charbino ant Vladivostoko. Dabar visą gelžkelio pakelį apgulė rusai: rusas važiavo traukiniu, rusas kelią sergėjo, rusas užkandas pardavinejo vągzale... Drauge su rusais inžinieriais, mašinistais, darbininkais, kelsargiais, kareiviais, veržėsi į Mandžuriją rusaspirklys, popas, kekšė.... Visi veržėsi į Mandžuriją, tikėdamiesi lengvo ir gero pelno.... Daugumas iš jų neapsiriko: prisipylė pinigų, pasmaguriavo. Rusų valdžia nesigailėjo pinigų savo spėkoms pastiprinti Mandžurijoje, savo valdininkams mokėjo geras algas, savo darbininkams davė gerą pelną... Ji norėjo kokiū nors būdu daugiau sutraukti savo žmonių į Mandžuriją ir viliojo juos įvairiais būdais. Ir iš visų plačios viešpatystės kampų žmonės traukė į Mandžuriją. Ėmame laike ten tiek privažiavo rusų, kad jiems ir čia jau pasirodė perankšta ir ėmė veržtiesi į Korėją ir užėmė upės Jalu krantus. Tokiu būdu savo galybės diegus caro valdžia ėleido net į naują viešpatystę.

Imdama Mandžuriją lyg ant arendos, caro valdžia gerai apsvarstė kiekvieną savo žingsnį. Šiandien da ji maloniai prašo Kynų leisti jai nutiest gelžkelių iki Port-Arturo; rytoj ji gelžkelį nutiesia; poryt tą gelžkelį apgula gauja Rusų kareivių, valdininkų ir už kokių kelių dešimčių metų gelžkeliai taip suriša Mandžuriją su visa Rusų viešpatyste, tiek Mandžurijoje privysta rusų, kad jokios spėkos jų išten neišvays.

Teip svarstė Rusų valdžia, bet jos net pirmutinį žingsnį išspėjo Japonai. Jie suprato, kad dabar Rytų Azijoje Rusai kasdien vis eis stipryn ir stipryn ir keliems metams pralinkus, Japonams reiks ant visados palydėti viltį padidinti savo viešpatystės ribas užėmus Mandžuriją. Beto, kas gali užtikrint Japonus, kad su laiku Rusai, sustiprėję Azijoje, neužsimanys praryti ir jų, kaip prarijo jau daug kitų tautų. Ir tuo tarpu,

kada Rusų valdžia siuntė į Mandžuriją naujus kareivius, o į Port-Artūrą naujus karių laivus, Japonai savo kalvėse kalė ir galando naujus ginklus.

Rusų laikraščiai kaltina Japonus už šią karę; sako, būk Rusų valdžia karės nenorėjusi, taikiusis su Japonais. Žinoma, kas karės norės? Karės Rusų valdžia gal ir nenorėjo — ji norėjo be kraujo praliejimo lengvu būdu užimt Mandžuriją ir Korėją. Beto, Rytų Azijoje dar Rusai nestiprūs: nedaug ten teturi kareivių, nedaugiausia ir karlaivių; keliai vėl blogi (per visą Sibirą iš Maskolijos eina tik vienas siauras gelžkelis ir tas blogas; tokiu keliu ne greit iš Maskolijos prigabėsi į Mandžuriją kareivių ir jiems maisto). Rusams visai negeistina dabartinė karė. Už kelių metų būtų kas kita: tą syk Rusai nebebijotų Japonų, bet ir patis Japonai jau tą syk nebedrįstų gal susiremt su Rusais.

Būva karės, kada žmogus nors vienai iš kariaujančių pusių prijausti: prijausti tiems, kurie gina savo žmones, vaikus, turta nuo svetimo užpuolimo. Atsiminkim Anglų karę su būrais! Kaip kiekvienas iš mūsų gailėjos sužeisto būro ir džiaugėsi iš Anglų nelaimių! Apie dabartinę karę to negalima pasakyti: iš abiejų pusių vienas tematyti šios karės tikslas — grobis. Rusai jau rija Mandžuriją, o Japonai traukia iš nasrų tą kąsnį, nes pati ji nori paveržti.

Nors dabartinės karės tikslas kuo biaučiausias, vienok prasi-dėjus karei daugumas rusų apie tą tikslą užmiršo. Jei prieš karę, retkarčias, da išgirzdavai kokį rusą peikiant savo valdžią už gelžkelį Mandžurijoje, tai dabar tokių rusų skaičius sumažėjo; daugumas iš jų trokšta nukariaut japonus, renka aukas kariū-menei, meldžiasi, prašydami Dievo laimės. Tik šviesesnieji rusai, kurie toliau žiūri į ateitį, kuriems dabartinė valdžia nepatinka, nesiliauna peikę valdžią už šią karę ir linkę laimės šioj karėje kad ir Japonams.

O mes lietuviai kam turim dabar linkėt laimės — Japonams, ar Rusams, t. y. caro valdžiai?

Norint atsakyt ant šio klausimo reikia perkratyt, ką mums gali duoti Japonų ir Rusų nuveikimas. Jei laimės šioje karėje Rusai, mums jokio nebus iš to pelno. Japonai brangiai užmokės Rusams, atlygindami už praloštą karę, bet tie pinigai bus iš-dovanoti apicieriams ir vadams ir išleisti kariūmenei pastiprinti.

Nuo to karto Mandžurijoj, o gal ir Korėjoj, Rusai viešpataus be jokios baimės.*) Ten atsiras galybė naujų vietų įvairiems valdininkams, bet vėl mums iš to nebus nė šilta, nė šalta. Laimėję karę Rusai da bus stipresni; dabartinė Rusų valdžia ras daug naujų draugų ir dar bus tvirtesnė: vienus (popus, apicierius) pats caras gausiai apdovanos; kiti: pabirkantai, pirkkliai ras Mandžurijoj naujas pardavimo vietas savo išdarbiams; o da kiti apturės ten geras, pelningas vietas — ir visi jie garbės carą ir jo kariūmenę. Net pats vargingiausias rusų ūkininkas, kuriam laimėta karė nepadarys jokių permainų gyvenime, kuris po senovės valgys juodą duoną su žalbarščiais, ir tas džiaugsis drauge su kitais: jis perdaug tamsus ir permaža supranta savo reikalus; jis per amžius priprato džiaugties ir verkt drauge su ponais . . .

Tik bepasiliks šviesesnieji rusai, kurie po senovės peiks valdžią ir jos tvarką ir rengs žmones prieš caro valdžią nusi-kratyti jungą.

O pas mus Lietuvoj po laimėtos karės liks viskas po senovės: mes kaip važiuome, taip ir važiuosim į svetimas šalis, jieskodami duonos kąsnio; mūsų tėvynę kaip vargino, taip ir vargis valdininkas-rusas, caro tarnas . . .

Verčiau jau geiskime kad šią karę Rusai pralaimėtų.

Nulius tą-syk kariūmenė, apsidengus gėda, nulius caras ir jo tikri tarnai, nulius visi rusai . . . Nuliūdę rusai jieskos kaltininkų nelaimėje ir atkreips savo akis į caro sostą. O tas, kuris pakėlė šią karę ir užtraukė ant žmonių nelaimę, išgirs tuomet daug drąsių ir teisingų žodžių. Prašneks tą-syk kiekvienas tėvas ir motina, apverkdama kritusį karėje sūnų; prašneks kiekviena prispausta, valdžios prislėgta ir nuskriausta tauta, prašneks kiekvienas rusas, kuris supranta, kiek kruvinu prakaitu uždirbtų pinigų prarijo Mandžurija (gelžkelis ir karė). Ir visi keiks dabartinę valdžią. Tą-syk kils Maskolijoje tokia audra, kuri nugriaus nuo sosto carą ir panaikis jo valdžią. Tuomet ir mums, lietuviams, prašvis linksmesnė gadynė!

*) Taip stačiai negalima tvirtinti, nes kitos stipresniosios viešpatystės, pasinaudamos Rusų apsilpimu nuo karės, gali neprileisti Rusų, ir laimėjus net jiems šita karė, — ko visai galima tikėtis — prie tokio grobio, kokio jie patis norėtų.

Bet gali kas pasakyti: jei Rusai bus priversti atlyginti Japonams už praloštą karą, tai Maskolijoj bus padidinti mokesčiai. Nebijokit tų mokesčių: ne tokius jau mokesčius lietuviai išmokėjo ir liko gyvi, užmokėsime da syki. Bet tą-syk mes žinosim, už ką mokame. Dabar teipogi mokame nemažus mokesčius ir jokio gero nuo valdžios nematome. Beto, šitą valdžią nuvertus kitiems reikalams bus sumažinti mokesčiai, nereiks tiek daug valdininkų, nereiks carui ir jo šeimynai mokėti milijonų algos ir išeis lygiomis.

Todėl drąsiai, iš visos širdies geiskime, kad pralaimėtų caro valdžia šitą karą ir kad ji greičiau prasmegtų! . . . Jš.

Apvaikščiokime „Lietuvių Tautos Šventę“!

20 metų atgal, kada užgimė pirmasis lietuvių tautiškas laikraštis, nedaugel tebuvo dar susipratusių lietuvių: tik mažas būrelis augštesnius mokslus baigusių ir keletas kunigų teprisidėjo prie „Aušros“ išleidinėjimo.

Nuo to laiko nedaug sulyginamai metų tepraslinko, ir daugelis iš tų, kurie tada dirbo, dar tebėra gyvi, kai - kurie iš jų ir dabar tebesidarbuoja tėvynės dirvoje. Nors nedaug metų tepraėjo, bet lietuvių tautos gyvenime įvyko didelė atmaina. Štai matome, kad dabar išeina ne vienas, bet keliolika jau laikraščių; prie jų išleidinėjimo priguli ne vien tik mokslus baigę lietuviai, bet ir ūkininkai, amatininkai ir darbininkai; jie rašo visokias žinias, renka pinigus raštams išleidinėti ir nukentėjusiems už lietuvių sušelpiti, platina tuos raštus, lipdo atsišaukimus, taiso spektaklius ir t. t. Vieni žodžiu, lietuvių judėjimas plačiai pasklido po Lietuvą ir giliai įleido savo šaknis, taip giliai, kad nė smarkūs šiaurio erelio užpuolimai nebegali jo nė ant valandos sustabdyti.

Linksmia ir smagu žiūrinti į savo tėvynės atgijimą! Kiekvienas lietuvis su giliausiu dėkingumu turi atsiminti tuos vyrus, kurie pramynė pirmąją taką lietuviui judėjimui. Kiekvienam lietuviui 1883 m. liks visada brangiausi metai. Pernai sukako 20 m. nuo tos mums malonios valandos — „Aušros“ atsiradimo.

Su „Aušros“ pasirodymu yra, be abejonės, labai stipriai surišta ir mūsų atgijimo pradžia. Ir, apvaikščiodami pernai

„Aušros“ sukaktuves, mes vienkart apvaikščiojome lietuvių tautos atgijimo šventę. Tą šventę mes privalytume švęsti ir toliaus kasmet, — ir ji turėtų patapti visos „Lietuvių Tautos Šventė“.

Sukruskime visi tą dieną, parodykime pasauliai, jog mes, ne tik dar tebegyvuojame, bet ir judame, parodykime teipgi ir savo nesusipratusiems dar broliams, kas tai yra lietuvių judėjimas ir kokia jo galia!

Patogiausias tai šventei laikas — tai vasara, laikas apie Jonines ar Petrines. Paskirti kokią — nors vieną dieną tai šventei būtų dabar labai sunku dar ir bereikalingai tik varžytų. Reikia tikėtis, kad ir tai ilgai nei galės įvykti. Tuo tarpu vienok kiekvienas gali pasiskirti kokią tik nori dieną, kokią atras už parankesnę. Būtų geistina tik, kad šventė būtų švenčiama didesnėmis kokios-nors vietos kuopomis ir kokią-nors vieną tam tikslui pačių paskirtą dieną. Tą dieną reikia taisyti teatrus, draugysčių susirinkimus, vakarus su skaitymais, dainomis, deklamacijomis, šokiais; daryti susirinkimus ir pasikalbėjimus apie lietuvių reikalus, kviešti prie to kuo-daugiausiai ištikimų žmonių; aiškinti visiems, kas tai diena, kodėl ji teip iškilmingai švenčiama ir apvaikščiojama ir t. t.

Taigi visi lietuviai, kas gyvas galis, švęskime ir apvaikščiokime tą dieną — „Lietuvių Tautos Šventę“ ir kitus raginkime prie jos apvaikščiojimo!

Pas tarpininko.

— Tai, broli! Girdėjai, kokia man nelaime? — klausia Vanagas Gaidžio.

— Kokia nelaimė? Nėko negirdėjau... Serga kas iš jūsiškių?

— Blogiau, broli, kaip liga — dūksauja Vanagas: — Tarpininkas nusprendė man tris dienas kalėti... dargi be kokios kalčios: nepaskubėjau pristatyti kvitelės, mokesnius nunešęs, štai ėmė ir nubaudė... Pasintęs padarymas... blogiau kaip liga...

— Velnias tavo atimtų, teip baisiai dejuoti!? — barė Gaidys: — Anokia čia nelaimė? Juk ir mane teip-pat trimis

dienomis pasmerkė... tik mano kalčia kitokia: ant skodo maž susipešiau su raštininku. Tarpininkas užsikišo, traktė za grubaste ir tuojuo nori išvaryti. O čia vaikas mirė, nepalaidojęs negaliu išeiti... dėlto nė dejuoju, nė nieko...

— Gal tave netoli vays? O mane kur tai... į kokius Purviniškius varo... sakė kokia dešimtis mylių iš mūsų... keliauk dabar tu, žmogus, pėsčias toki kelią! Kas dabar purvynai!... važiuoti nėra kaip...

— Ir mane į Purviniškius... Pasitęsk truputį, paskui pagalvosma... o gal ir abudu keliausva...

— Kur aš tau besitęsiu... — tarė Vanagas: — rytoj pat išeinu... paskui gal daugiau pridėti... už nusitęsimą...

— Pridės, ne pridės, aš rytoj negaliu... O kol kas, einam ant širdies skausmo alučio atsitraukti...

Alinėje gerdami alų šnekėjo kaimynai apie savo nelaimės. Gaidys Vanagą mokė: — Kaip tik nueisi, drožk stačiai prie tarpininko ir sakyk: Kam, pone, mus teip toli varinėji dėl menko noko? Kad teip nori, mes ir arčiau galim atsėdėti... Pamatysi, ką jis pasakys... Gal ne jo prasimanymas, gal raštininkas iš savo galvos teip toli varo... Parėjęs pasakysi ką girdėjęs, gal man nebeteks teip toli keliauti...

Pastatė Vanagai dar keletą butelių alaus, tas prižadėjo viską išpildyti. Po to praėjo daugiau, kaip nedėlia. Gaidys nesulaukia Vanago. O čia vyresnybė ėmė spirti, atsėdėti ji varo. Nemitęs Gaidys keliauja, brenda purvynais, taško tais pačiais keliais, kuriais andai Vanagas keliavo. Kojas sušlapęs, pavargęs, pamažu brizdamas mano: — Kas neskaudžia to nelaimingo prasto žmogaus? toks asesorius, uriadnikas, žandaras, raštininkas, visi žmogaus sprandu joja... Toks tarpininkas valią gavęs ką prasimano?... Nukalto žmogus, no nukalto, kaip ir aš... Antrą pusę vertus, kas čia kalčia? Ant skodo raštininkas mus už nosias varinėja. — Vyr'ai! einam laukan! — sakau... — Kas ten buvo bloga?

— Tu svolač, buntovėik! — šokos raštininkas...

— Kas aš tau svolač? tu rūpūže! — sakau; tuo bučiau skėlęs į žandą! Antanas capt už rankos... neleido kvailys... Tarpininkas užsikišo: tris dienas kalinio za grubaste... Kokia ten grubaste? Jis mane koliojo ir aš netylėjau... bet jis mūsų duoną valgo ir algą ima... dar velnias akis statinėja...

nenutylėjau... no, aš kaltas... tegul bus kaltas... i kalėjimą
 ant trijų dienų po zakonu... Zakonas... tris dienas sėdėti
 varo už dešimt mylių! Kame toks zakonas? Tarpininkas? Tas
 kuo-didžiau mums ant sprando sėdi... prisirišęs mūsų duonos...
 iš mūsų pinigų, kruvinai uždirbtų, paėmęs algas ėda sau
 šiltame kambaryje atsisėdęs... reikia kur... važiuotas
 važinėjasi... Kaip velnias laksto mūsų užmokėtais krasos
 arkliais... O tu, žmogus, atidavęs visus skatikus mokesniams;
 brisk pėsčias, ir kas reikalas? Kad teip Vanagas būtų neklausęs
 ėiti — nė aš... nė kitas... ką jis mums padarytų? Rodos
 galėtų neklausyti, kas neteisinga... Bet nėvienas nenorime būti
 pirmasis... Prie vieno tuojau imtų kabinėties. Tjie patis šunes
 vyresnybe pasmirde: staršina, starostos... gal daugiau reikėtų
 nukentėti... ir juos spaudžia, jiems atsakymas prieš didesnę
 vyresnybę... jie gėruoju prašo klausyti, kaip manęs dabar...
 Bepigu, kad mūsų prastųjų būtų vienybė... visi imtų
 priešintis prieš neteisybę... nebeprispaustų... Teisybė, kaip
 toj knygelėje rašo, kad tik vienybės mums reikia, tuomet
 nusikratytumėm tuos velnius... Sudrebėtų jiems kinkos prieš
 mūsų drąsą, kaip tenai rašo... Po teisybės teip ir reikėtų...
 Kas pėsta ir užmokā, to tur būti ir viršus... Pagalvokim
 patis: be mūsų nagų, be mūsų prakaito, visa vyresnybė badu
 išdvėstų... dar pučiasi by velniai. Kvailys Vanagas nulindo
 vienas, paskubėjo... Abiejų gal būtų neišvarė... Jis išsivilkė —
 ir ant manęs užsisėdė... O kad būtų varė, tai bent sykiu...
 Sykiu ir prie tarpininko... tuo drąsiai: Ponali! Kas čia mada
 pabiesais teip toli mus varinėti dėl tų trijų dienų? Koks
 dabar braidymas? — ir stačiai jam pasakyti, kad daugiau
 nebeklausysma tokių prasimahymų... Vanagas turbūt prisigrūdė
 prie jo... Pamatysma, ką jis jam pašnekės?...

Miestelyje N. susitinka kaimynai — Gaidys eina, o Vanagas
 jau grįšta. Prasidžiugo susitike, suėję ant alaus, kalbėjosi:
 — No, kaip ten, ką girdėjai? — klausinėja Gaidys —
 Matei tarpininką? ar priėjai?...

— Priėjau... mačiau...

— Kaip ten priėjai? kaip buvo?

— O teip: pamažėliais, pro mažasias durikes, pirštų galeliais,
 įėjau patyliais... Tarpininkas atsisėdęs, stalą popieriais
 apsiskleidęs, berašas... Aš nesumanau kaip čia pradėjus?...

Pastovėjęs, pamanęs, prislinkau pamažu jam už nugaros artyn, prie-pat ausų, balsu ir sakau:

— Tegul bus pagarbintas!.. tas krūst! nuo krasės strykt! spiovė, sukeikė maskoliškai, sušuko:

— Ubiraisia k čiortu!.. pašol von!

— Nė juste nepasijutau, kaip lauکه atsidūriau!.. išstūmė ir duris užsklendė. Turbūt, brolau, ne katalikas, kad Dievo žodžių nepagerbia!.. sunku rokuoties

— Mat prakeiktasis! varinėti laukan! — sušuko Gaidys — reikėjo įkibus į krūtinę supurtinti!.. Kokią jis turi valią? tas.. tas.. rupūžė..

— Bepigu tau sakyti, bet ne daryti — tarė Vanagas

— O kad būtų dar toliau nusmerkęs?

— Smerkęs, nesmerkęs.. kitą sykį nebeišvarys manęs — įniršęs Gaidys šaukia — ir visiems nereik būti kvailiams, nereik klausyti taip toli eiti!.. ką jis mums padarys?..

— Padarys, nepadarys!.. o atsėdėjau tris dienas ir nebijau nėko!.. Patsai šauki, o dėlto eini!..

— Aš norėjau žinoti, kaip su tarpininku, o kad taip, dabar tyčia eisiu ir stačiai prie to velnio!.. aš su juo savotiškai apsirokuosiu... pamatysi!

— Atsargiai tik!.. neiduok antausių!..

— Aš jam parodysiu antausius — šokos įniršęs Gaidys.

— Pasigrobęs lazdele išbėgo. Keliaudamas vis galvojo, kaip iškolios tarpininką? nuo ko pradės? Galvojo: labai sukeikti — bus per daug; lengvai pašnekėti bus permaža. Antgalo sumanė: ko čia galvot? kaip pradėsiu kalbėt, o jis ką pasakys priešais, kaip užkais man kailis, pataikysiu. Aš ne toks kvailys, kaip Vanagas!.. Dėl drąsos dar išmausiu burną!.. tuomet mano kalbos nė rište neužriš!.. Kas galvoje, tas ir ant liežuvio!.. bus gerai!.. Manęs nemes pro duris, tą tai jau tikrai žinau.

Atėjęs į vietą kaip žadėjo, taip ir padarė; pasiėmęs monopolinės už auksiną, išmovęs visą, išraudonavęs, nudrožė stačiai prie tarpininko. Pro didžiąsias duris įėjo į priesienį. Pajutusį mergaitę, išbėgusi ėmė šaukti.

— Ko čia tamsta?.. eik laukan, čia nevalna vaikščioti!..

— Aš prie tarpininko noriu — drąsiai Gaidys tarė.

— Ponas užsiėmęs, svečių turi, dabar neprieisi!.. eik sau — varė mergaitę.

— Aš neisiu, turiu pasimatyti — barėsi Gaidys: — turiu didelį reikalą.

— Nors ir didelis, bet turi palaukti, kol ponas atliks, o čia negali būti... eik tamsta nors į kuknę ar kur... —

— Bene pro mažasias durikes? — atšovė Gaidys — to ir nebus... Aš čia-pat palūkėsiu... pasakyk ponui.

— Tamsta čia nebūsi... negal... — patylėjusi mergaitė geruoju tarė — eik šen su manim, čia stačiai, parodysiu kur sėsties, pasilsėsi, paskui ponui pasakysiu...

Sutiko Gaidys. Mergaitė išvedusi į virtuvę pasodino šiltai.

Pati išbėgs ir vėl įbėgs. Gaidys iš kelionės pavargęs, o dar burną išmetęs, sėdėdamas šilimoje visai apsvaigo, net snausti ėmė. Atsikvošėjęs paklausė:

— Ar pasakei ponui, kad laukiu?

— Sakiau, sakiau — atsakė toji — tik svečiai tebėra, ponas dar negal.

— Velnias apstojo tuos svečius — sukeikęs Gaidys vėlėk snaudžia kercioje. Taip šilta, gera ilsėtis, tarp sienos ir krosnies, atsikolus; saldus snaudulys ima; širdžiai malonu, galva sunkėja, akis stingsta; užmiršo kur atėjęs ir ko norėjęs; būtų galėjęs per kiaurą naktį taip ilsėtis, tik staigu jį kumstelėjo ir sušuko:

— Kto ty? .. čėvo?

Gaidys šokos nusigandęs; akis jam pabalusios, liežuvis sustyręs.

— Aš... aš... čėvo — mikčiojo — nusudijai taip toli... velnias... rupūže... purvynus bristi... Vanagas...

Ty pjan! — sušuko tarpininkas: — Ubiraisia k čiortu...

— Ne pjan... ja pan negėriau... tik truputį... ant atsėdkos taip toli... tamsta pan varyti nelžia: tak ne ėmėjęs prava... po zakonu...

— Idi k čiortu! Stupai von! — stūmė Gaidį pro duris laukan.

Žemaitė.

Kerupės tiltas.

Jei esate važiaavę panemuniais ant Jurbarko, tai, turbūt, atsimenate Kerupės tiltą. Kelias čia nuolat toks biaurus, duobėtas, kad kito tokio iki-pat Jurbarko nerasit. Vasarą da šėip-teip galima važiuoti: jis pradžiūsta, gyventojai iš apylinkės jį pataiso,

bet rudenį ir pavasarį — saugok, Dieve, tokio kelio! Jei da jų arkliai geri ir vežimas tuščias, šėip — teip prasimalsit; o su silpnais arkliais daug vargo pamatysit, kol tiltą pasieksit. Teip čia šlapia, klampu... Kiekvieną vasarą žmonės taiso tą kelią, kloja alksnius, pila žvyrą, akmenėlius, bet kiekvieną pavasarį išsiliejęs Nemunas nuplauna visą tą darbą... ir vėl taisyk iš naujo. O nėra kaip aplenkt tą kelią: iš vienos pusės — status, išgriautas Nemuno krantas; iš antros — prie-pat kelio tūkstančiai šaltinių ir šaltinėlių; o truputį toliau — augštas, status kalnas, apžėlęs klevais, beržais, drebulėmis... Noroms nenoroms važiuok keliu ant Kerupės tilto.

Kerupė niekuo nesiskiria nuo kitų savo kaimynų - upelių: jos krantai teip-pat apžėlę karklais ir alksneliais; ji teip-pat vasarą retai te-apsema savo didesnius akmenis; o pavasarį, apsiputojusi, išgriauna krantus, plėšia tiltus, užia ir krikia už keleto viorstų aplinkui. Kerupė visai paneša į savo kaimynus ir kaimynes, bet nežinau, kodėl tik apie ją vieną senį panemuniečiai pasakoja teip daug įvairių, baisių pasakų...

Pasakoja, kad kadais Nemunas išmetęs ant kranto palei Kerupę žalią apmaurojusią žuvų apgraužtą skanduolę, kurią nuo to karto naktimis tankiai matą apylinkės žmonės. Atsitupianti ji kur-nors ant tvirto akmens, šlapius plaukus ant veido nuleidžianti ir kiauras naktis gailiai, gailiai verkianti, žiūrėdama į vandenį.

Vėliaus, anot panemuniečių, da čion pasirodęs vienas jaunikaitis, kuris, švariai apsitaęs, su lazdzūke naktimis vaikščiojęs pakerupiais, tartum ko jieskodamas. Prieina, esą, prie vieno krūmo; lazdzūke žemę pakasa, pažiūri — eina prie kito. Koku būdu atsiradęs čia tas jaunikaitis, nieks nežino. Šneka, būk tai vienas dvarponis, užmušęs savo tarną, kuri mylėjusi jo žmona, prakirtęs po Kerupės tiltu aketį ir pakišęs jį po ledu. Bet nieks nematęs nė to akečio, nė to tarno.

Beto, nuo seno panemuniečio jų dar išgirsit, kad palei Kerupę tankiai vaikštinėjęs koksai baltas ėriukas, kuri jei įsidėsi į vežimą, tai parvažiavęs namon rasi vežime ar kalkinį akmenį, ar šėip kokią biaurybę. Teipogi išgirsite, kad čia tankiai važinėjęs koksai seunkas ir pėsčius prašinėjęs sėsti į vežimą — pavėžisįs. Ir jei tik atsīsėsi į jo vežimėlį, tai ar

nu važiuosi, kur į urvą, ar išvažinėjęs visą naktį, auštant, pasergėsi, kad sėdi ant beržo kelmo.

Rudens ir žiemos vakarais seniai, neturėdami darbo, mėgsta pasakoti jaunesniems apie vaidus ant Kerupės tilto; o jaunesnieji klausos ir bijo to tilto.

Dabar, kaip ir patį seniai šneka, atsimainė laikai: ar žmonės tapo geresni, ar piktų dvasių mažiau — tik dabar ant Kerupės tilto ramiau. Bet ir dabar dar tarp panemuniečių vargu rasi tokį drąsuolį, kuris vienui — vienas žiemos ar rudens vidurnakčiu drįstų eit per Kerupės tiltą...

*

*

*

Keli metai atgal, uterninke po Visų Šventų, tamsią naktį grįžo namon iš Zapyškio mano geras pažįstamas Juozas Keršis. Ne pirmą — kart jis tuo keliu ėjo: kas šventą dieną eidavo į bažnyčią ir grįždavo namon; eidavo anksti ir vėlai; girtas ir blaivas — ir vis laimingai, — niekad velnio nesutikdavo. Kartą, girtas, net visą naktį išmiegojo ant Kerupės tilto ir kad kas būtų jį paklibinęs — anaipatol.

Atsigulė girtas, atsikėlė blaivas ir sveikas parkintino namon. Pertat Keršis nė netikėjo pasakoms apie vaidus: „o-ot, seniai tik niekus pliauška!... Kodėl dar niekas velnio nematė?! O kiek žmonių kasdien važiuoja per Kerupę; kiek sykių aš pats ėjau, net naktį... Seniai daugiau už mus tos smarvės geria, pertat ir velnius tankiai mato. Štai Adomas Usaitis, kaip tik persigeria — tuoj jam velniukai ir rodo. O blaivas ar jis kada matęs velnią? sako, velnias akis žmogui apvelka, prigauna. Degtinė, o ne velnias apvelka! Kaip išsipagiriuoja, tai ir akis nušvinta; o kad velnias apvilktų, tai visada teip ir vaikščiotų su apvilktomis!“ Teip kalbėdavo Keršis; o kalbėt jis mėgo.

Šiandien karčiamoj pas Velpkę prie stiklelio jis teipogi užsikalbėjo, o bekalbėdamas nė nepajuto, kaip prabėgo vakaras. Kada atsikėlė namon eitų, buvo jau vėlyvas laikas. Išėjo pro duris, o lauke dangus apsiniaukęs, po truputį lynoja ir teip tamsu, kad net savo kojų nematyti. Bet Keršio kojos pripratusios prie to kelio: žino ne tik patį kelią, bet ir kiekvieną kupsteli, kiekvieną duobelę.

Kiutina sau Keršis pamažėliu namon ir atsimena įvairias, ką-tik girdėtas pasakas apie raganas, velnius. Nežinoma, kodėl tos pasakos jam šiandien teip lenda į galvą: ar kad toks vėlyvas

laikas, ar kad tokia tamsi naktis... Ims manyti apie ką kita — nesiseka: žiūrėk, vėl mintis nukrypo ant raganų, velnių... Jis netiki toms pasakoms; supranta, kad velnio nėra ant žemės, bet mintis vis apie tą patį sukasi. Nuo tu minčių jam darosi net neramu, nyku... „Kad jos prasmegtų!“ tarė sau Keršis: „imsiu poteriant, gal greičiau jas nuvaikysiu“.

Garsiai kalba jis „Tėve mūsų“... „Tikiu į Dievą Tėvą...“ o bekalbant septintą-kart paeiliui „Sveika Marija...“ pasiekė Kerupės tiltą. Bet poteriai nehuvaikė tų nesmagių minčių; priešingai, bepoteriaujant ji suėmė net didesnė baime; ir eidamas tiltu teip įbūgo, kad net plaukai atsistojo ant galvos; o širdis tik: tvak, tvak, — rodos, ims ir išlėks iš krūtinės... „Na, dėkui Dievui, biauariausią vietą perėjau“, tarė sau Keršis kitoj tilto pusėje ir da smarkiau patraukė ant namų. Bet staiga išgirdo kokią tai žliugsėjimą — lyg kas priešais per baltą bristų. Klausosi staptelėjęs: nieko negirdėt; vienos tik bangos pliuškena pakrantę ir vėjas graudžiai užia tarp kalnų. Vėl jis šoko eit ir vėl išgirdo tą patį žliugsėjimą, tik dar arčiau. „Kas tai gali būti?“ žibtelėjo jam, ir net visas ėmė drebėti iš baimės. Pakėlė Keršis galvą augštin, klausosi atsidėjęs, žiūri į tą šalį, kur sužliugsėjo... tik staiga kaip švystels akyse... ir Keršis išvydo kokią tai baltą žmogystą, ne žmogystą, o šėip baidyklę. „O Jėzus, Marija!...“ tik suriko ir nepasijuto, kaip peršoko per karklą krūmą, kuris čia-jau šale kelio augo; ir kaip šoks bėgti... O baidyklė „be-e“ subliovė kelis-syk, visiškai kaip jo baltkojė. Bala, ne bala, kalnas, ne kalnas, bėga Keršis tiesiog ant namų ir jam rodosi, kad baidyklė vis paskui jį, vis „be-e“. Trumpai, ar ilgai teip bėgo, Keršis nepamena, tik sykiu pasijuto palei savo grincios duris... Išoko į vidų ir griuvo vos gyvas ant aslės.

— Kad tu nors syki galą gautum besitrankydamas per naktis, pradėjo plūst pabudus iš miego ir išsigandus jo žmona: valkiojasi, valkiojasi po karčiamas, o naktimis da trunkosi, kaip koks pasiutėlis... Bet matydama, kad jos Juozas nesikelia nuo aslos, o tik sunkiai kvėpuoja, užžibino balaną, priėjo artyn...

— Kas tau, Juozuti? ko tu teip išbliškęs? kelkis, eik, prigulk ant lovos... ar neužpuolė kas tavęs? ko tu teip pailsęs? — pradėjo jį kalbinti išsigandus Keršienė. Išiulė jam net rūgšties puodelį išgerti.

Tik už geros valandos, atsišikėjęs, išpasakojo Keršis savo žmonai, kaip jis už tilto velnią pamatė, kaip velnias jį vijosi paskui bliaudamas...

— Da dėkui Dievui, kad ištrukai, — o tai butum kuną ir dušią prapuldes, tarė drebėdama iš baimės Keršienė.

Ant rytojaus jau visa apyiinkė žinojo, kad Keršis vos ištruko iš velnio. „Daugiau jau tas nebeis naktį per tiltą... nesakys: seniai niekus pliauška“, šnekėjo senukai.

Penkias dienas Keršis išgulėjo lovoj; kratė jį šaltis, degino karštis, troškino... atėmė miegą. Į šestą dieną, anksti atsišikėjęs, nuėjo pas gyyulius. Pašėrė su bernuku Jonu galvijus, arklius, nuėjo pas avis... Žiūrė, baltkojės nematyt.

— Kur baltkojė? — klausia bernuko.

— Ar tai, dėduk, tvarte nėra? — tarė lyg nusigandęs, ar nusistebėjęs bernukas. — Vakar vakarą šerdamas aš da ją mačiau.

— O kur ji šiandien, žiopoly? — supykęs vėl užklausė Keršis.

Išžiūrėjo abudu, kiekvienas skyrium, visas avis, klausinėjo Keršis savo žmonos, kaimynų, bet nieks nieko nežinojo apie jo baltkojė.

Jau po Kalėdų. Jonas, Keršio bernas, pastojė pas Švilpį, net į Panemunės parapiją: Keršis gavo sau kitą vaikną. Bet kaip dabar persimainė pats Keršis: nuo to uterninko da jis burnoj neturėjo nė lašelio degtinės. Jis po senovės vaikščioja į Zapyškę į bažnyčią, bet nė sykio dabar jam nebesutemo ant Kerupės tilto. Pagrišta iš Zapyškio vis blaivas, anksti. Džiaugiasi Keršienė: „koks dabar lengvas gyvenimas“, giriasi ji savo kaimynėms: „visi darbai apdirbti, gyvuliai apžiūrėti, viskas tvarkoj...“

Per Verbas, tuoj po pamokslo, Keršis, išėjęs iš bažnyčios, ant pylimo nuėjo parūkyt. Nespėjo da prisikimšt pypkės, prieina anas jo bernas Jonas ir griebia bučiuot ranką.

— Dovanok man, dėduk, negaunu išrišimo: dušią prapuldyčiau.

— Kodėl? ką aš turiu dovanot? — klausia jo nusistebėjęs Keršis.

— Juk aš jūsų avi pavogiau; imkit, kiek norit, už baltkojė, tik dovanokit!

Skaudžiai išbares jį už vagystę. Kėršis paėmė pinigus už avių ir norėjo eit namon: bet, tartum ką atsiminęs, staiga užklausė Joną: „tai kada tu ją pavogei?“

— O kaip jūs nuo Keršis bėgot, tai mane buvot patikę. Apsirīšau aš baltkoję apie save, apsisūpau paklode, kad kas nepažintų... Geriau būtumėt mane pažinę, kailį išdirbę, negu...“

Toliau jau Kėršis nebeklausė; nusisplovė ir nuėjo namon. *Jrš.*

Smuika.

Linksmam man buvo mėdeliui augti žaliame miške! Augau tarp kerų ir medžių. Aplink manęs puikiausios žolės žydėjo. Džiaugiausi saulės šiluma, meiliai kalbėjausi su savo broliukais. Upelis tekėjo po mano kojų, o aš klausiausi vilnių šnabždėjimo. Lakštingalėlė, sėdėdama ant mano šakelės, lakštavo meilingas dainelės. Daug sykių našlaitė man guodė ir piemuo mano pavėsyje puikio mis dainelėmis linksmino sėdincią ties juo mergelę.

Štai atėjo žmogus ir, atsinešęs kirvį, nukirto mane, nugenėjo mano šakelės, parvežė namo ir ėmė džiiovinti ant saulės.

Lūdna ir ilgu paliko man. Ištroškau upelio vandens, pasiilgau jo vilnių kriokimo ir lakštingalėlės dainelių...

Gana ilgai džiūvau saulės kaitinamas. Ant-galo supiaustė mane į plonas lentelės ir padirbo iš jų smuiką.

Smuika likęs atsiminiau savo jaunas dienas ir pradėjau raudoti. O mano raudose atsispindėjo ir seno miško ošimas, ir paukštelių damos, ir našlaičių skundai, ir upelio kriokimas...

Ir taipėjau iš rankų į rankas, o kiekvienas džiaugėsi mane pravirkinęs.

Grybautoja.

Žinios.

Meldžiame rašyti žinias tik ant vienos popieriaus pusės, antrą pusę palikdami dyka, ir nors kiek aiškiaus, su didesniais tarp eilių tarpais. *Red.*

Iš Lietuvos.

Kauno gub.

Kaunas. Kaip bajorų vadovas Mileris norėjo atsižymėti prieš carą. Kuomet tapo apgarsintas manifestas apie karę, Mileris užmanė sušaukti pavietinius bajorų vadovus ir kai-kuriuos

įtekmingesnius dvarponius, tikėdamos išgauti nuo jų aukas karės reikalams. Susirinko vadovai, atvažiavo net ar trys dvarponiai. Mileris kviečia visus svečius į atskirą kambarį ir tarsi didžiausią paslaptį pradeda skaityti caro manifestą apie karę. Kai kurie nusistebėję atsiliepė, jog jie jau seniai iš laikraščių žino apie manifestą, bet Mileris neboja — ir perskaitė iki galo. Paskui užtraukė „Bože, caria chrani!“ Pagiedoję šį gimną ir parėkavę ant didesnės caro garbės, pradėjo kalbėti, jog ir Kauno dvarponiams, visados būvusiems tikriausiais caro valdiniais, reikėtų paaukauti jo reikalams šitoj karėje bent po kokias 10 kap. nuo dešimtinės. Tokios aukos labiausiai reikalavo patsai Mileris ir kiti vadovai, nes mat jie Kauno gubernijoje neturi nėvienos dešimtines. (Mileris turi dvarą palei Ariogalą. *Red.*) Prisipirti prie sienos trys dvarponiai gynėsi tuo, jog jie negali už visus Kauno gubernijos dvarponius tarti, jog kiti gal nesutikti dėti po tiek aukų, jog reikią ir kitų pasiklausti. Nebuvo ką daryti, prisiejo Mileriui pasikakinti tuo, jog jis visų Kauno gubernijos dvarponių vardu sustatė carui pranešimą su išreiškimu tikriausiam jam jausmų. Neilgai trukus, pasirodė proga sukviesti ir daugiaus dvarponių. Vasario pabaigoj buvo laikomas Kauno bajorų ūkiškosios draugystės susirinkimas. Dvarponių susirinko iki šimto. Mileris tuo pasinaudojo ir sukviatė juos pas save. Prisirinko apie 60 žmonių. Mileris ilgoj kalboj išrodinėjo reikalingumą nešti pagalbą nelaimingai „tėvynei“ ir padavė užmanymą, idant dvarponiai nutartų duoti po 5 kap. nuo dešimtinės. Susirinkusieji pradėjo niurzgėti, skūsties ant blogų metų ir t. t. Pagaliaus sutiko, kad mokės po 2 kap. Bet kur dėti pinigus? Mileris patarė parinkti komisiją arba deputatus iš dvarponių, tarp kurių, žinoma, būtų ir jis patekęs, kurie tuos pinigus nuvežtų carienei ir jei atiduotų šitą auką. Bet tą užmanymą atmetė. Tuomet Mileris patarė visus pinigus paaukauti Raudonojo Kryžiaus naudai, bet ir tai nepatiko. Pagaliaus, nutarė tuos pinigus išdalyti vietinėms šeimynoms, kurių sūnūs ar tėvai gali nukentėti šioj karėje. Teip pasibaigė Milerio noras atsižymėti.

Vanagėlis.

Krakiai. (Kauno pav.). *Papeiktinas darbas.* Prasidėjus karei su Japonais maskoliai ėmė rinkti aukas karei, kuriai ir Krakių valstis paaukavo 100 rubl. Tamsuoliai! — verčiau būtų met pragėrę tuos pinigus, negu tokiam nelemtam dalykui

aukarę! Ką jūs gausit nuo valdžios už tą auką? Ne jūsų reikalas šelpt kariūmenę! Valdžia paėmė jūsų vaikus į kariūmenę, valdžia karę pakėlė, valdžia turi ir apžiūrėt sužeistus jūsų vaikus. Bet tų pinigų ir nematys sužeisti kareiviai: jie liks aukų rinkėjų kišeniuose. Kiekvienas išmintingas žmogus privalo varyt pro duris laukan tuos aukų rinkėjus. Žinoma, visoki žemiečių viršininkai, starsinos (vaitai) prikalbinės jus aukaut karei, bet jūs neklausykit tų prikalbinėjimų! O spēka nepaims nuo jūsų tų aukų: juk auka tai ne mokestis, kuri turi užmokėt kiekvienas. Aukų rinkėjui rūpi daugiau surinkti pinigų; jei kiek surinkęs nusiųs karės reikalams — valdžia pasergės ir gal net kryželių dovanos; jei kiek sau pasiliks — nieks nežinos. Ar šėip ar teip, tik aukų rinkėjui, o ne jums bus iš to nauda. *Vėžys.*

Panevėžys. *Demonstracija prieš karę.* Vasario 28 dieną mūsų mieste tapo padaryta demonstracija. Pavakaryj ant Remigalos gatvės buvo susirinkę miesto sodnely apie 40 ar daugiau darbininkų, daugiausiai žydų, ir, iškėlę raudoną vėluką, pradėjo dainuoti revoliucijoninę dainą. Ant vėluoko buvo parašyta „šalin carizmą!“ (t. y. caro valdžią). Visa demonstracija tęsėsi vos tik kokią penkias, minutes, teip kad, subėgus policijai, visi manifestantai į šalis išsiskirstė, nė vieno nesugavo. Ant rytojaus tapo suimta, kaip sako, apie 10 ypatų, kurias nurodinėjo mažieji policijos tarnai. 1 kovą dieną buvo atvykę iš Kauno žandarų viršininkas ir prokuroras tyrinėti. Žmonės šneka, jog demonstracijos tikslas buvęs protestas prieš maskolių karę su Japonais. *Vanagėlis.*

Žagarė (Šiaulių pav.). *Žemiečių viršininkas — vagių globėjas.* Dar neseniai teatsirioglinę pas mus žemiečių viršininkas, buvęs apicierėlis Janavyčius, rusas, o jau plačiai pragarsėjo savo prilankumu vagims. 10 sausio buvo šitokia byla: gruodžio pabaigoje koks latvy, grįždamas vakare iš Žagarės, sustojo gale miesto pas Kairį, buvusį miesto dešimtininką, kur jį Kairys su Senosios Žagarės dvaro panaktiniu nugirdė už jo paties pinigus ir iškrauste jam kišenes. Suotemoje Kairys su panaktiniu išlydėjo jį ir belydėdamu karktelėjo jam į pakauši, išvertė į rava, sumetė ant jo šiaudus iš maišo, o arkli nuvažiavo. Ant rytojaus latvy su uriadniku nuėjo pas Kairį savo mantos įieškoties ir viską rado: ir makšną su pinigais, ir kruopas, ir miltus, ir

tuščią maišą; kitus mažmožius rado pas panaktinį, arkli — pas žydą. Uriadnikas nuvarė Kairį su panaktiniu į Joniškį prie pristavo, kuriam juodu prisižino kaltu esančiu. Pristavas juodu paleido ir padavė Žagarės žemiečių viršininko teismui. Taigi mūsų viršininkas, išklauses apkaltinamųjų, kurie jam gynėsi, ir jų liudininkų, pripažino juodu nekaltu, nors iš pristavo protokolo galėjo matyti juos prisipažinus, nors Magdė, Kairio įnamė, liūdijo mačiusi, kaip Kairys su dvaro panaktiniu girtam latviui kišenės iškraustė. Užtat dabar visi miesto vagiliai ir kručiai „naujam teisingiausiam sudui“, „ura“ ir šaukiageria ant jo sveikatos. Bet viršininkas pats nesidžiaugia savo sprendimu, užgirdęs, jog pristavas žadąs duoti apeliaciją į viršininkų suvažiavimą. Dabar jis dėlei kiekvieno mažmožio bėga teirauties prie buvusio taikos teistojo, kurs dar neišsikraustė iš Žagarės. Ar daug nuo jo pramoks, pagyvenę pamatysim.

Kairys, dar dešimtininku tebebūdamas, buvo teisiamas už vagystę. *L. Akis.*

Joniškis (Šiaulių pav.) *Neriasi sau kilpą ant kaklo!* Joniškiečiai (senoji karta) patįs kvailieji, — kaip valdžia nori, teip ir vadžioja už nosies. Turi sau už raštininką perkrikštą Jerazmovą, didį maskolystės apaštalą, kuris ir daro savo, kaip tik įmano.

Pernai gruodžio mėnesį buvo Joniškįj valsčiaus susirinkimas. Buvęs tarpininkas ir prikalbėjo vyrus įsitaisyti po sodžius maskoliškas mokyklas, būk tai didesniai jaunūmenės apšvietimui t. y. rusifikacijai. O šie kaip kvailiausi žioplos ir prisiėmė! Didžiausia gėda ir paniekinimas jums! Jūs užsinėrėte sau kilpą ant kaklo! Nė patįs dabar nebepasijusite, kaip galą prieisite... Juk kilpa tik patempti reikia — ir po viso!... *-Galv.*

Žagarė (Šiaulių pav.) *Puikus pasiėlgimas.* Žagariečiai šiuo žygiu labai padoriai pasiėlgė. Bus jau ketvirtį metų, kaip valdžia nori įtaisyti Skaizgiryj (Žagarės par. pilija) mokyklą „Škola gramoty“, bet vis negali žmonių prikalbinti. Bet kalbinusi nenustoja. Teip ir šimet, rodos, 5 vasario Skaizgirių miestely buvo žmonių susirinkimas dėl mokyklos įrengimo. Nesusirinkus reikalingam žmonių skaičiui, tapo nutarta susirinkti Žagarėje. Ten pareikalavus surašyti nutarimą visi vienu balsu suriko: „Mums nereikia, užtenka mums ir narodnos!“

Tarpininko norai ir ši kartą nuėjo ant šuns uodegos. *Galv.*

Kriukai (Šiaulių pav.), *Tamsybės apaštalai*. Pereitų metų „Ūkininko“ № 10 buvo rašyta apie kriukiečių tamsumą; dabar dar prie to pridėsiu, kad jie yra didžiai dievobaimingi. Užsiperka mišeles, o po mišių prie „želaunų pietų“ susiję bliauja kaip ožiai ir visokius juokus daro, vis Dievui ant garbės. 27 vasario ant tokių pietų teko būti Drasutaičių kaime vienam vaikinui. Pamatę jį susirinkusieji, kad pagaus jį išjuokti visaip (mat jis skaizgiritis): tu cinciliks, bedievis ir tt. O kažikam paaiškinus dar, kad „cincilikai“ nenorį karaliaus, vienas senis suriko mušdamos sau į krūtinę: „Mes gatavi šiandien kraują pralieti už karalių!“ Kvailiaus, rodosi, nebegalėjo bepasakyti . . .

Panevėžys. *Vartotojų draugystė*. Liepos 19 dienoj 1903 m. čia tapo patvirtinta antra Panevėžio vartotojų draugystė. Draugystės įstatymai tapo sustatyti pagal taip vadinamus normališkuosius tokių draugysčių įstatymus. Įstojant į draugystę tereikia mokėti tik vieną rublį įstojamųjų ir tris rublius pajinio mokesčio (§ 13). Tos draugystės sąnariu gali būti kiekvienas Panevėžio ir jo pavieto gyventojas, jeigu tik sutinka pildyti tos draugystės įstatymus.

Draugystė turi ant Remigalos gatvės gana plačią sankrovą. Čia galima gauti visko, kas paprastai reikalinga ūkininkui. Prie šios draugystės prisirašę apie 400 sąnarių, iš kurių daugumas ūkininkai iš aplinkinių kaimų. Sankrovoj gauna užsiėmimą šeši žmonės. Dieninis pardavimas išneša apie šimtą rublių, o turgų dienomis siekia iki 300 rublių ir daugiau. Darbo diena sankrovoje tęsiasi nuo 7 ryto iki 10 vakaro, su mažomis pertraukomis pavalgymui. Darbas tarnaujantiems gana sunkus. Paprasta tarp tarnaujančių kalba — lenkiška, nors visi supranta ir lietuviškai. Sankrova tegyvuoja dar tik vos penkis mėnesius, bet kas kartą pritraukia vis daugiau žmonių.

Vanagėlis.

Roponiai (Linkuvos parap.) *Sodžius pasidalino į viensėdžius*. Daug prisidėjavę, prisibarę, kiek nebelendant prisigėrę, pagalios, mes pasidalinome į vienkienes. Tai buvo pavasari. Žinoma, neapsėjome ir be kyšių: tyloms brukome kits - kitam, kad tik prieitume prie sandoros. Kiemų buvome 11, ne visiškai pilnų. Kiek kuris turėję žemės, tiek maž-daug ir pasilikome. Visi ant vietos negalėjome pasilikt: išsikelia Alek. Januškevychius,

Jasiūnas, Bajarūnienė, Motiejūnas ir Ed. Januškevyčius. Aleksandrai Januškevyčiui priseina gerokai balos. Už tai sodžius jam pridėjo 5 dešimtines. Sodybas kiekvienas nutarėmė prileist tam, kam iš pasilikusiųjų arčiau prie šono. Kurs gauna, pamoka pinigais. Išsikelt turime per 2 metus — savais pinigais ir savo dėka. Kai kurie turėjome po miško sklypelį — nutarėmė išsikirst jį per šešerius metus.

Ligišiol dejavę, kad sodžiūje gyvendamas negali gerai ūkio vesti, dabar jau nebeprisieis. Kas kaip imanydamas galėsime dirbt ir mašinų vartot ir trąšos pirkties ir dobilų sėt. *Ožkab.*

Mikalajūnai (Linkuvos parap.) Ši pavasarį ir mūsų sodžius nutarė pasidalint ir kam reikiant išsikelt per penkerius metus. Ūkininkų buvo 9. Tris ant vietos pasiliko, o šeši išsikelia. J. Tuomui buvo skirta ant vietos pasilikti; bet pasitaikė jo troboms sudegt. Tai ir jis išsikelia iš savo noro. Žemės vienodai pasiliko — po 44 dešimtines; tik Šešplaukis ir Vilimai, gaudami kiek geresnės, pridėjo katras po 1 dešim. Pečeliūnui, kuriam teko kiek blogesnės, daugiau balos. Likusieji ant vietos turi padėt tiems, kurie kelias, išsikelt iš sodžiaus.

Santaiką padarėmė gana gražiai ir lengvai. Kaimynystėje gyvenantieji sodžiai dabar mums pavydi, kad teip be didelių barnių mes susitaikėmė. *Žink.*

Jevidoniai. (Vaškų par.) Ši pavasarį ir mes sujudome dalinties. 10 ūkininkų pasilikome ant vietos, o du išsikeliame. Išsikelt turime savo įstanga per 2 metu. Vienam prisiėjo prastesnės žemės — sodžius pridėjo jam 5 dešimtines. Kitiems pasiliko po senovės.

Jau pernai pavasarį pasidalino *Mykoliškis.* Tebuvo 3 kiemai. Žemės gavo po lygią dalį.

Butniūnai besidalindami ši pavasarį iširo. Visi buvo besutinką, tik atsirado vienas girtuoklis, kurs dėl „onaro“ nesutinka: „Nenoriu ir tiek, ką jūs man padarysite! Mano valia ir tiek!“ — sako.

— a.

Suvalkų gub.

Nau-niestis. *Pinigų rinkimas karės reikalams.* Nau-miesčio mokyklos vyresnybė prisakė visiems savo mokiniams-vaikams atnešti pinigų karės reikalams, kiek kieno „malonė“,

bet ta „malonė“ turinti būti ne mažesnė, kaip 10 kap. Ir vaikai vyriausybės norą išpildė. Gėda tiems vaikams! O tėvams ir globėjams dar didesnė gėda, kad nepasirūpino vaikų persergėti.

Praeivis.

— *Ištrėmimas.* Šių metų pradžioje caro valdžia ištrėmė į Achangelso gub. ant trijų metų Andrių Kemežą iš Naumiesčio už tai, kad pernai per Petrinės tapo sugautas lietuviškus atsisaukimus belipdinant.

Praeivis.

— *Lietuviški parašai ant kaiminių lentų.* Šių metų pradžioje tapo atlaikytas pirmas iš eilės valsčiaus susirinkimas. Tarp ko kito vėl buvo pasakyta, kad ant kaiminių lentų parašai būtų padėti tik vien maskoliškai. Kurie kvailesni, vieni smala aptepė, kiti nugrandė parašus; bet tūli patis nieko nedarė: „Mes, sako, patys padarėme lietuviškus parašus mūsų žmonėms, nemokantiems kitarp, kaip lietuviškai, ir dabar mes negadysim to gero įvedimo“.

Iš policijos niekas dar nėjokios lietuviškai parašytos lentos neišdriso nuplėšti.

— *Kelių taisymas.* Toliaus kalbėjo apie paprastųjų kelių taisymą. Mat šlapiais metais paprastieji keliai taip išbliura, kad kartais ir išvažiuoti negalima. Tokie tai kelių taisymai yra išdalyti kaimams, kurie turi tuos kelius taisyti. Pasirodė, kad žemė ne lygi, vienur niekada nereikalanja taisymo, o kitur kas mėnuo ir tai dar keletas žmonių negali pataisyti. Dėlei tokios nelygybės ir blogų kelių tūli užmanė „šarvarką“ užvesti, bet daugelis ėmė rekti, kad jie nenorį baudžiamos grąžinti.

„Šarvarką“ seniaus vartodavo prie kelių taisymo: būdavo iš eilės paskirti sueina kokie 50 ūkininkų su vežimais, su tam tikrais prietaisais ir į trumpą laiką iš biaužiausio kelio padaro žmonišką. Juk tik keliais reikia patiems važinėti, tai reikia apsirūpinti patiems ir juos pataisyti, kad nereiktų važiuojant patiems kankinties, gyvuli kankinti ir padarus laužyti.

Praeivis.

— *Mūsų kunigai sėja nesutikimus ir kelia peštynes tarp žmonių.* Kun. Dum., kalėdodamas L. pas S., smarkiai išdėjo K. S. už jo negeistinas kunigui pažiūras. Prie visų viešai pasakojo, ką jam tik davatkos yra suplepėjusios. Kun. D. užgavo visos šeimynos, o ypačiai tėvų širdis šiteip besikarščiudamas;

nes liepė K-o sergėtis kaip ugnies, kad neužkrėstų tomis „pažiūromis,“ teip kunigui matyt, nepatinkamomis.

Po aplinkinius kaimus važinėdamas, kun. Lan. pliauškę apie K. S. būtus ir nebūtus daiktus ir liepė po „sunkių griekų“ su juo nedrauganti, — pamačius ateinant duris užsidaryti, o jeigu, „Dieve sergėk,“ netyčia išspruktų, tai kolyti, mušti su lazda per galvą, lieti su karštu vandenimi, vis mat už „pažiūras“....

Išgirdo mūsų kunigėlis, kad K. S. beturčių vaikus mokina skaityti; tuo ikalbėjo tėvams nebūtus daiktus ir linkėjo geriaus išžudyti savo vaikus, negu duoti mokinti K. S., nes kad užsikrės, esą, tomis „naujomis pažiūromis,“ tai vis tiek pražus....

Kas gi tai? Ar belaukiant šviesos da labiaus temsta, ar gal šviesa su tamsa kovoja?! *Žinovas.*

Šakiai. *Kitais daugiaus rūpinasi, negu savimi.* Neseniai iš Šakių miestelio krasos (pačto) koks ten rinkikas mozūras išsiuntė į Solcą (Lenkijoj) naujai bažnyčiai statyti apie 100 rub., surinkęs tik grašgaliais nuo žmonių. Šakiečiai, rodosi, turi gana daug ir savo reikalų, kuriems reikia pinigų, o čia dar deda kokiai ten lenkų bažnyčiai. Gėda! Geriaus būtumėt tuos grašgalius sumetę ir knygų bei laikraščių iš Prūsų parsigabinę pasiskaityti. — Tai bent naudą būtumėt turėję!....

Šakių klebonas. 20 kovo sakė labai graudingą pamokslą apie Rusų karę su Japonais. Išgyręs „Dievo leistąją carą valdžią,“ gązdino žmones japonais-pagonimis, kurie jau neužilgo imsią ir ateisią į mūsų kraštą! Ant-galo ragino žmones dėti aukas *(Neklausykite! Red.)* karės reikalams, o negalintiems dėti aukų — karštai melsties, kad Dievas padėtų užlaužti Japonus (ta y. teip pavergti juos ir jiems jų brangias tiesas išplėsti, kaip išplėšė mums!). 25 kovo užbarabanijo Šakinose valdžios mylistas: „Kas eis imties su Japonais, tas gaus dideles dovanas!“ Šaunios bus dovanos, kalbėjosi vaikinai, kad gausi kulką į kaktą!.... *Praeivis.*

Vilniaus gub.

Vilnius. *Vyresnybė neapkenčia šv. Kazymiero dienos.* Vilniaus vyskupystėje šv. Kazymiero diena, kaipo Lietuvos globėjo, yra visur švenčiama. Pačiame Vilniuje tą dieną yra vienas iš didžiausių prekybinių, ant kurio Lietuvos išdirbėjai suveža par-

duoti išdirbtus žiemos laike savo išdarbius. Tas prekymetis tęsiasi dabar tris dienas. Visose bažnyčiose laikomos yra šventadienio pamaldos. Žmonių minios atlanko šv. Kazymiero koplytėlę, Vilniaus katedrą įsteigtą. Lietuvos glėbėjas, katalikų supratime, pasiliko paprastu kampininku, nes buvusioji jo vardo bažnyčia su dideliu klioštoriumi tapo maskolių užgrobita ir iš jos jie pasitašė sau pravoslavų katedrą. Tos buvusios bažnyčios mūrai liūdija ir da ilgai liūdys maskolių vagystę.

Šv. Kazymiero dieną maskolui Vilniuje nesmagu: aiškiai mato, jog čia jis ateivis, jog čia žmonės ne maskoliai, ką jie teip mėgsta tvirtinti. Užtat įvairiais būdais vyresnybė nori pašalinti arba sumažinti tos šventės iškilmingumą. Vyresnybė neleidžia tarnaujantiems katalikams švęsti tos dienos, neleidžia kareivių-katalikų bažnyčion, nepaleidžia mokinių iš mokyklų. Visi kas tik valdžios priklauso, privalo tos šventės išsižadėti. Tą dieną katalikui nė sirgti negalima, nes liga esti paskaitoma tik už pasiteisinimą vyresnybės akyse, jog katalikas tos dienos nešventė. Mokiniai, kuriems tą dieną susirgti atsitinka, esti baudžiami arba paskaitomi už neištikimus. Neatėjęs į mokyklą be pasiteisinimo esti iš mokyklos pavaromas; tokių atsitikimų buvo pernai realinėje mokykloje. Dėlei tokių nelemtų pasekmių, kai kurie vaikų tėvai pernai buvo padavę prašymus vyskupui, idant apšauktą švento Kazymiero dieną visų katalikų švente ir uždraustą mokiniams lankyties ant lekcijų. Vietoj drąsaus paliepimo, vietinis vyskupo vietininkas Pronckevičius padavę prašymą, idant tą dieną valdžia neverstų mokinių eiti į mokyklas. Toksai meldimas neturėjo jokios pasekmės, ir kaip vyresnybė veizdi į šv. Kazymiero šventę, geriausiai parodo šitas Vilniaus mokslo apygardos glėbėjo dokumentas, rašytas 14 vasario š. m. (№ 19011), kurį čia paduodu. — *Kopija. Aplinkraštis.*

Vilniaus apygardos mokyklų vyresnybei.

Apšvietimo departamento buvo atsiųsti man peržiūrėti prašymai 26 ypatų, kurios meldė apšvietimo ministerijos Rymo-katalikų tikėjimo mokinius paliuosuoti mokyklose nuo lekcijų Kazymiero dieną (kovo 4 d.), kuris Rymo-kat. bažnyčios laikomas yra už šventąjį. Atsimindamas: 1) jog panašūs prašymai jau nevieną kartą buvo paduodami apšvietimo ministerijai ir jos atmesti (įsakymas 1877 m. po № 6703), kadangi jai pavestosis

mokyklos šventimui caro švenčių Augščiausiuoju 1852 m. paliepiu sulygintos tapo su kariūmenės mokyklomis, o juk kariūmenės mokyklų mokiniai Kazymiero dienų nėra paleidžiami nuo lekcijų ir 2) jog Rusų vyresnybės mokykla negali ir neprivalo leisti garbinti tokių žmonių, kaip karalaitis Kazymieras, kursai visą savo gyvenimą skriaudė pravoslavų bažnyčią ir Rusų tautą, — aš praėjusio sausio 10 dienų № 437 pranešiau apšvietimo ministerijai, jog, mano nuomone, viršui minėti tie prašymai atmestini yra. Visa tai apskelbiu Vilniaus apygardos mokyklų vyresnybei, idant ji žinotų ir sulig tuo elgtųsi. Globėjas (pasirašęs) *Popov*. Stalo viršininkas: *Krasnianski*. —

Teip tai lengvai vyresnybė atsako ant meldimų. Kas žin kaip būtų, jeigu kitokiu, drąsesniu būdu žmonės pareikalautų tą šventę švesti?

P-tis.

— *Caro valdžiai išgąstis.* Kovo 3 d. apie 6 val. vak. Vilniaus gyventojai palei šv. Jurgio bažnyčią tapo netikėtai išgązdinti tokiu stipriu šūviu, jog rodėsi, kad kelios armatos kartu būtų iššovusios. Šūvis, kaip pasirodė tuoj, atsitiko pravoslavų koplytėlėje, kuri riogso šv. Jurgio sodnely; kaip spėja, turėjusi būti pamesta ten, jos viduje, dinamito kulka, kuri ir iššovė. Koplytėlė tapo iš vidaus stipriai sugadinta. Kas galėjo padėti kulka, ir ligšiolei pasilieka nežinoma.

Reikia keli žodžiai pasakyti ir apie pačią koplytėlę. Koplytėlę pastatydinęs buvo dar patsai Muravjovas Korikas 1863 metais atminimui tų caro tarnų, kurie krito „betildydami“ anų metų maištą. Visų kritusiųjų (įvairių kareivių) vardai (iš viso 417) buvo surašyti aukso raidėmis ant tam tikrų marmuro lentų, pritaistytų iš lauko pusės prie koplytėlės sienų. Kasmet 29 rugpiučio caro valdžia laikydavo šitoj koplytėlėje maldas, paminėdama kritusiuosius. Šita koplytėlė — tai vienas išbrangiausių caro valdžiai paminklų mūsų krašte. Suprantama todėl, kaip ji, ir teip jau įbauginta dabartine kare ir tankesniais kaskart žmonių sumišimais, turėjo išsiusti ištikus nelaimėi šitoj koplytėlėj. Tuoj sukėlė visas tamsiąsias savo spėkas „kaltininkams“ sujieškoti. Tą-pat naktį padarė apie šimtą kratų. Bet nė kaltininkų, nė jų pėdų caro skalikams nepasisekė ir ligšiol suosti.

Nebereikia turbūt nė pasakoti, jog caro valdžia tuoj griebėsi taisyti tą savo brangųjį paminklą — ir, kada šis „Ukininko“ numeris pateks skaitytojams, jau turbūt ta koplytėlė bus ir pataisyta.

A. Vilnietis.

Lietuviai svetur.

Petrapilis. *Atsisaukimas.* Mums tapo prisiūstas išplatinas tarp Petrapilio lietuvių atsisaukimas dėlei karės, kuri čia ištisą ir paduodame:

Drangams.

Už tūkstančių mylių nuo mūsų, tolimoj Azijoje, susitiko ir susikirto du priešu: maskolių caras ir Japonija. Ko jiems pritrūko? Caras panorėjo užgriebti Mandžuriją, kaip užėmė jis mūsų tėvynę ir kitus kraštus; Japonija pastojė jam skersai kelio — ir prasidėjo karė.

Šiandien dešimtimis traukinių, kareivių prikimštų, bėga Sibiro keliu rytų pusėn. Nerūpi valdžiai, kad kareiviai stingsta mirtinai šaltuose vagonuose. Ne-kas, jei vienas, kitas vagonas sustips: caras turi 130 milijonų valdinių; sustingusius pamainys, o dabar reikia skubinties, reikia grūsti pulkais, pripildyti jais Mandžuriją ir vienu kartu stumti prieš japonus. Tuokart tie šimtai tūkstančių savo krūtinėmis sulaužys priešų durtuvus, ir caras karę laimės.

Tik da reikia valdžiai pinigų. Kasdien karė prarija lig 10-ties milijonų rub.; per mėnesį išeis tris šimtai; per tris mėnesius — lig tūkstančio. Iškur juos paimti? Caro valdžia plėšė žmones šimtus metų ir gerai to darbo išmoko. Išplėš, žinoma, ir dabar. Pirmučiausia, apdūmė ji žmonių akis, paliepus savo tarnams ir sėbrams vienu balsu šaukti po laikraščius ir ant gatvių: Maskolių caras mielaširdingas ir geras; jis be karės nenori užimti Mandžurijos; bet Japonai jos neleidžia; Japonai pirmieji nuo derybų atsisakė ir sudaužė mūsų laivus, todėl Japonų kaltybė. Ir visi tie caro tarnai sušuko vienu balsu: Japonų kaltybė! Pikta ir prakeikta geltonųjų veislė! Nukryžiaukime ją! Ir jiems teip sukaukus pasikėlė toks trukšmas, kad rodėsi, jog visa Maskolija šaukė su jais vienu balsu. Iš kitos pusės valdžia iš anksto pasirūpino užgniaužti burnas tiems, kas galėjo valdžios šunybes parodyti. Dar neprasidėjus karei, paskyrė ji lig dviejų milijonų rublių žandarų padauginimui, kad tie išgaudytų savuosius japonus. Teip valdžios išvisur apstatyti ir nežinodami, koku keliu eiti, žmonės apsvaigo nuo valdžios bernų riksmo ir pasidavė apgauti. Tie patys, kuriems vakar caras tris diržus iš nugaros išrėžė, šiandien jau šaukė: Tegyvuoja caras!

Atiduokime jam savo gyvasti ir turtus! Iš visų kampų pasipylė aukos, atsirado norinčių savo galvas guldyti. Net lietuvių tarpe per Antrosios Draugystės vakarą atsirado keletas vėplų, kurie užsigeido gimno. Avelės pačios ėmė po peiliu lįsti.

Bet ar pamislijo tie valdžios garbintojai, kokiam tikslui bus pralietas tūkstančių žmonių kraujas ir išpūstyti begaliniai, žmonių uždirbti pinigai? Tai, rodos, ne garbintojų darbas, — bet mums reikia žinoti, kad visas pelnas iš to kruvino koncerto, jei maskoliai viršų paims, klius carui, jo valdininkams ir kapitalistams (bagočiams). Caras paliks Mandžurijos viešpačiu ir sugrus ten alkanų valdininkų ir ponų gaujas, o tiems nebepirmonji ganyties po svetimus laukus. Teks minkštas kasnelis ir kapitalistams. Jau šiandien koks ten išalkęs kunigaikštis sutaisė kapitalistų kompaniją Mandžurijos miškams naikinti; net caras pridėjo savo 500 tūkstančius rubl. Jei Mandžurija bus pamušta, tie alkanieji praris ir miškus, ir laukus. Po jų suvirs su savo pirkiniais nepasodinti pirkliai ir pabirkantai.

Bet ką pelnys tie, kurie šiandien kenčia šaltį ir badą, žūsta nuo priešų kulkos ir ligų? Ar nuvargintos darbininkų ir artųjų minios tei-pat kare pasinaudos? O, ne! Koks bus karės galas toks, ji prarys daugybę žmonių ir pinigų. Vietoj sveikų vyrų sugriš pas tėvus jų vaikai be kojų ar rankų; kiti nebepamatys savo krašto nėkados. Bet kas nuo mirties nors be kojos pabėgs, tam „gėrasis“ caras dovanų duos varinį medalį. Toliau, kada pasibaigs karė, valdžios kasa bus išgrandyta lig paskutinio skatiko. Reiks ją vėl pripildyti. Prie to darbo nepasirodys nė caras, nė soti ir alkani kunigaikščiai, nė riebieji pabirkantai. Kasą pripildys nuvargintos žmonių minios. Išigalėjęs caras nebeklaus jų sutikimo, ar nori padidintus mokesčius mokėti; prieš nepaklusnius bus tuokart policija ir tie patys kareiviai. Toliau, kada caras apsilopys didesnes savo skyles, ims jis viešpatauti ne tik priešų, bet ir savųjų pabaidymui, „tvirtai“ ir kietai. Tuokart išsipildys noras tų, kurie šiandien po gatves ir balius šaukia: „Dieve, užlaikyk mums carą!“

O ko mes, lietuviai, nuo caro tuokart susilauksim? Ligšiol valdžia grūdo lietuvius į Amurą, Sibirą ar ant Kaukazo ir dabar jų krauju laisto Mandžurijos laukus. Ji uždėjo ant mūsų didesnius mokesčius, siunčia pas mus pikčiausius savo valdininkus (činauninkus), atėmė mums spaudą, pamynė po kojų žmonių

tiesas, kalbą ir papročius. Paskutiniais metais beveik užgynė ūkininkams žemės pirkties, bet patį suima didžiausius dvarus Lietuvoje ir ant jų žemės nori maskolius vaisyti. Nuo Naujų Metų valdžia visiškai žmonėms kilpą ant kaklo užnėrė. Ant kas antro valsčiaus pastatė po vieną savo berną (žemiečių viršininką), ir tas jodinės žmonės tris-kart pikčiau už buvusius tarpininkus. Karę laimėjęs, caras užguls ant mūsų da labiau ir tole kraštą naikys, kol Lietuva bus nebe Lietuva, bet tikra Maskolija.

Taigi ko bliovė ir rankomis plojo kai-kurie lietuviai per Antrosios Draugystės vakarą, gimną išgirde? Ar jau tiek idiržėjo jų kailis, kad nebejaučia valdžios botago? Ar jų galva negali valdžios šunybių suprasti? Gal jie norėjo carui savo meilę parodyt, o paskui už tai mylistas apturėti? Nieko iš to nebus, nabagėliai! Šiandien ir didėli šunes caro rankas laižo ir tai duonos negauna, o jų mažutėlių niekas nė nepamatys.

Laikas, broliai, mums suprasti, kad caras ir jo valdžia — mūsų aršiausi priešai. Kol jiems bus gera, mums bus bloga. Todėl linkėkime Japonams pasisekimo iš visos širdies. Kada jie aplaužys carui ragus, bus ir mums lengviau nusikratyti valdžios jungą. Tuokart liuosoj, mums priguliničioj Lietuvoje pasitaisysime sau gražesni ir laimingesni gyvenimą.

Todėl sušukime vietoj „ura“: **Teprasmenga caro valdžia! Tegyvuoja Demokratiška Lietuvių Respublika!**
Peterburge, vasario mėn. 1904 m.

Iš svetimų kraštų.

Karė.

Karė tęsiasi po senovės pamažu, iš lengvo. Maskolija gabenasi kareivius į Mandžuriją, o Japonija šaudo Port - Arturo tvirtumą ir keldina įvairiose vietose savo kareivius ant sausžemio. Abu priešu rengiasi prie karės ant sausžemio. Tuo tarpu vienok nė vienas, nė antras dar neišdrįsta pradėti; jei kur - ne - kur ir buvo jau maži vieni ir antri kareivių būreliai susikovę ir jei jau po kelias ar po kelioliką ypatų ir krito, tai vis dar niekai prieš būsimąjį abiejų pusių susirėmimą, kur turės kristi ne dešimtimis, bet šimtais jau ...

Ant jūros Maskolijai po senovės nesiseka. Laikraščiai kasdien beveik praneša apie naujas Maskolijos nelaimės. Ant jūros Maskolija tapo jau galutinai, galima sakyti, nuveikta. Paskutiniu laiku, būtent 13 balandžio (o pagal sen. kal. 31 kovo), Maskoliją ištiko didžiausia nelaimė, kokią tik iki šiol teko jai susilaukti. Tą dieną tapo paskandintas didžiausias Maskolijos garlaivis „Petropavlovsk“ su visa jūrininkų kareivių vyriausybe ir su visais buvusiais ant jo kareiviais (iš viso apie 700 žmonių). Vienkart su tuo garlaiviu paskendo ir vyriausias Maskolijos jūrininkų kareivių vadovas admirolas Makarov. Teišsigelbėjo vos kelios dešimtys žmonių, bet ir tai vos pusgyvi, sužeisti. Išliko tarp kitų ir caro giminaitis, didysis kunigaikštis Kirilas, bet sunkiai sužeistas; abejojama, ar beišsikapanos iš giltinės narų.

Caro tarnai, matydami, kad trumpa, metė jau taisę patrijotiškąsias manifestacijas, kurios nieko gero neatnešė, o kai - kur da jos įvarė nemažą baimę ir patiems jų taisytojams, ypačiai kur tos manifestacijos pavirto demonstracijomis prieš carą ir įpykino savo begėdiškumu net ir ramesnius gyventojus.

Caro tarnai griebėsi dabar rankioti aukas karės reikalams, griebėsi tuo karščiau, kad pamatė, jog ir patiems labai gerai galima prie tos progos pasinaudoti. Kai - kur gubernatoriai, ar iš pavydo, ar patyrę peraiškias jau ir perdideles begėdystes ir vagystes užgynė jau žemesniems policijos tarnams rankioti iš žmonių aukas, pavezdami tai augštesniems valdininkams. Ar šaip ar teip vienok, ar didesnių ar mažesnių caro tarnų, o vis - tik aukos renkamos. Renka jas visur ir visaip, kaip tik išmano, įvairiausiais būdais. Renka aukas ir Lietuvoj. Daugely vietų jau lietuviai paaukavo nemažus pinigus, aiškindami, jog kareivis, girdi, niekuo nekaltas, jog reikia jį vis - tik šelpiti ir lengvinti, kiek galima, ir teip sunkų jo padėjimą. Teip sako, žinoma, tik nesusipratusieji. Suprantama, kad kareiviai nekalti, kad jie daro tik tai, ką jiems valdžia grūmodama liepia, o daro tai būtent dėlto, jog labai maža tarp jų tėra dar susipratusių... Bet reikia atsiminti, jog mes, dėdami aukas karei, ne kareivius šelpiame (aukos kareivių nepasieks!) bet carą ir jo valdžią. Aukaudami karei mes dar labiaus stipriname slėgiantį mus jungą! Bet kits, duodamas auką teip vadinamam „Raudonamjam Kryžiui“, gali pasakyti, jog jis savo auka šelpia sužeistuosius,

kuriems reikia geresnio maisto, ligonbučio, jog jis daro gerą darbą. Neišmanėli! Pirmą — pirmiausia, reikia dar abejoti, ar tavo auka pasieks tavo sužeistąjį brolių, — greičiau ji pasiekė bedugnėje kokio — nors valdininko kišenėje. Paskui, atsimink, jog caras, paėmdamas kareivį, turi pats juo rūpintis. Taigi, ar šaip ar teip, o dėdamas auką kad ir „Raudonamjam Kryžiui“ šelpi tik carą ir jo valdžią, padedi savo kankintojui... Neišmanėli!

Lietuviai! Ar šis ar tas jus kalbintų dėti aukas: ar kunigas, ar raštininkas, ar staršina (vaitas), ar kas kitas — **neklausykite! Neduokite caro karei nė skatiko!** Ne tik nė patis neduokite, bet ir kitus atkalbinėkite, kad nieko neduotų! Atsiminkite, jog mes turime ir savo reikalus; **dėkime verčiau patis ir rinkime nuo kitų aukas kitai, daug prakilnesnei ir svarbesnei karei, — karei su caro valdžia!** Dėkime verčiau aukas lietuviškiems raštams išleidinėti, kurie kariauja su caro valdžia, savo kankiniams sušelpiti, kurie vargsta caro baudžiami už šviesos ir liuosybės plėtimą!... **AL.**

Margumynai.

Senovės daktarai

— ... Dabar?! — dabar meski į šunį — pataikysi daktarą; ir visi pavalgę, apsidarę ir darbo užtenka — šnekėjo žmogus gal nuo keturių dešimčių metų — o kitą sykį kame tie daktarai buvo?

— Kitą sykį visos bobos gydė — juokė kitas.

— Teisybė — bobos. Ir mane patį kitą sykį bobos gydė ir kaip dar! ... Turėjau metų kokių devintus ar aštuntus, atmenu gerai, susirgau karsčiais. ... visai blogas buvau ir ėmiau svaitėti: teip man vis rodos gyvatės, apie mane lando, raitos, tiek lovoje, tiek ant žemės, ant sienos, nebėra man nė kur dėtis. ... Pašokau iš lovos, išbėgęs už durų ir stoviu ant pamato atsikoles į sieną. ... Tik žiūriu, per petį: tokia baisi gyvatė, didelė — atmenu kaip šiandien: lenda, lenda iš sienos, savo kramtė kyšt, kyšt, man prie-pat nosies. ... Aš pakury į mišką bėgti! — čion-pat netoli toks beržyniukas buvo — ir lekiu rėkdamas: — Pamatė boba — capt ir nutvėrė mane: „Velnias apstojo tą vaiką“ — sako. Parsivarė mane namon, paklupdė poterį kalbėti — kalbu nemitės, ką darysi. Paskui „paėmė švesto vandens, ėmė mane šlakstyti, laistyti — tas vanduo šaltas, aš įkaitęs, teip man baisu, šaukiu, verkiu, raitaus ant žemės. ... „Mat, — sako boba — kaip netinka velniui šventenybė!“ ... Kaip šiandien atmenu bobas — daktarus ... tegul jas velniai!

Žmonių pasaka.

Viena kartą važiavo žydelis su pirkinių vežimu per pelkę; arklys ir ratai teip įklimpo, kad jis nėkaip negalėjo ištien išvažiuoti. Tada jis atsiminė kitą kartą girdėjęs, kad čia netoli yra klioštorius, kuriame esąs stebuklingas Švento Antano paveikslas. Ir žydelis šiteip pamastė: jei visų prašymų jis išklauso, paprašysiu ir aš, gal ir man padės išvažiuoti. Ir jis pradėjo balsiai prašyti: „Ui, Antanai, jei tu tik žmonių prašymus gali išklausti, padėk ir man iš čia išvažiuoti, o aš tau duosiu sermėgai“. Jam tai sakant ėjo pro šalį koksai žmogus ir tą žyduko prašymą išgirdęs padėjo jam ištraukti arklių ir ratus ir parodė kelią į miestelį.

Už keleto dienų atėjo tas pats žydelis į klioštorių ir sako: „Aš noriu pasimatyti su Antanu, veskit mane pas jį.“ Kunigai nežinojo, kokio jis Antano reikalauja. Buvo tenai kažis-koks kunigas Antanas, rodė jį jam, bet jis sako, kad jam ne tokio reikia, bet tokio, kurs daro stebuklus. Vienas iš jų sumojo, kad reikia jam parodyti švento Antano paveikslą. Žydelis, pamatęs paveikslą, tuojaus sušuko: „Ui, ui, tas pats“, ir priėjęs arčiaus sako, „ui, pone Antanai, dėkui tau, kad tu toks geras buvai ir mane iš tos pelkės išvedei, prižadėjau tau duoti sermėgai, bet pridėdu dar tau ir kelnėms.

Užrašė Kregždė.

Dievobaimingumo saikas.

Nedėldieniais ir šėip šventomis dienomis teip žmonės derisį:

- Dėde, nuvežk mane į Šiaulius, kiek nori?
- Negaliu, brolau, nė už kokius pinigūs: šventadieniu negalima važiuoti — nuodėmė — kunigas užgynė!
- Dėdukai, man būtina! reikia važiuoti; paprastai yra mokama du rublių, o aš duosiu tris, tik nuvežk!
- Negaliu, brolyti, — nuodėmė!
- Duosiu keturis rublius; reikia man šiandien - pat grįžti, — darbai laukia.
- Na, ką gi jau!... užmokėsi Tamsta penkis rublius, tai tuoju nuvešiu...

A—s.

Elgetų malda.

Susirinko elgetų būrys prie didžturčio rūmų uždušinių dienų. Ponai per tarną išsiuntė jiems duonos padalinti ir pasakyti, kad melstus už tų namų ponus ir jų tėvų dušias.

Vienas elgeta atsistojęs pasakė: „melskimės už savo triūsą!“ Jis ir keletas kitų ilgus metus tame dvare tarnavo; betar naudami sveikatos nustojo ir gavo išeitį į parapiją terboms apsikabinę.

A—s.

Receptas apturėjimui liglaikinės ir amžinos laimės, išrašytas iš senų sąžinės raštų:

Imk 5 mierkas pakajaus, 10 mierkų kantrybės, 15 mierkų blaivystės, 20 mierkų čystatos, po 120 mierkų nusizeminimo ir aukavystės. Visa tai sugrūsti grūstuve tikro tikėjimo su grūdeklų stiprybės, pridėk prie to gerą

mierką vilties, pakaitink gerai ant petelnės teisybės prie ugnies meilės krikščioniškos, primaišyk nemažą karštos maldos, o taip suvirintą pastatyk kambaryj rimtumo ir taip priimdinėk ji be partrukio ryta ir vakara, o pamatysi, kaip stebuklingai naudosis ant sveikatos dūšios ir kūno ir už si tikris amžina laimė“.

Atsakymai.

Kiškiui. Tamstos prisiūstaji straipsnelį išsiuntėme Amerikos laikraščiams.
— Męs patartume Tamstai pradėti rašinėti nuo korespondencijų.

Naujai prisiūsti „Ūk-ko“ R-jai rankraščiai.

P. „Kas galime prie darbo!“, *J. Kristupo:* „Kalėdų sapnas“, *Tutučio:* „Žiema, tamsybė ir šviesybė“, „Tu, Nemunėli!“, *Vydžemis Paukštelio:* „Rutai“, „Šmėklos“, „Ikirus spektaklis“, *Galvočiaus:* „Fantazija“, „Ant didvyrių kapo“, „Pasikalbėjimai“, „Aštuoni palaiminimai“.

Iš prisiūtų R-jai rankraščių išsiuntėme:

„Vienybei Liet.“: *Laukinio:* „Ligonis“, „Lietuva apskleis“, „Dainelė“, „Aušrai“, „Laukimas“, „O gamta graži“, „Lietuvaitei“, „Prašymas“, „Ko liudi, ar sergi?“, „Viltis“, *Tilviko:* „Daina“, *Dzuko:* „Daina VII“, „Skunda“, *Pabaldos:* „Satyra“, *K:* „Pasaka, kaip lenkas gavo „šlėktą“, *Lokio:* „Geras užmanymas“, *A. Sagučio:* „Pavažinėjes po srietą išsilavin“, „Beždžionė ir zerkolas“, „Ibaugintas“, „Rytas“, *K. Vuoslio:* „Pasivaikščiojimas šv. Jono naktį“, *Dagyvo:* „Kame klaida?“, „Rekliama“, *Liepuko:* „Iš dienrašcio Liepuko“, *A. Meškaus:* „Verksmas“, *Kiškio:* „Męs varguoliai susipraskim“, *O. Jurgio* kor. iš Lietuvos, *P. Orł.* kor. iš Salocijų ir Maskolijos ir *J. R-mo* kor. iš Subočų. —

Nuo Redakcijos.

„Varpo“ ir „Ūkininko“ Redakcijai trūksta ir labai reikalingi yra šitie „V-po“ ir „Ūk-ko“ *M.M.*

„Varpo“: 1892 m. *M.M.* 3; 1893 m. *M.M.* 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12; 1894 m. *M.M.* 2, 3, 12. —

„Ūkininko“: 1891 m. *M.M.* 7, 8, 10, 11; 1892 m. *M.M.* 1; 1893 m. *M.M.* 2, 4, 5, 8, 10, 11, 12; 1894 m. *M.M.* 1, 6; 1899 m. *M.M.* 1, 2.

Kadangi šitie *M.M.* jau yra išpirkti, todėl kreipiamės į visus, kurie turėtų dar juos, melzdami už šioją ar tokią prėkę pavesti mums paminėtus čia *M.M.* — Visi čia minėtieji *M.M.* reikalingi yra ne pirklystei, bet Redakcijos kompletui.

Atsakomasis Redaktorius **J. Lapinas**, Tilžėje.